

Ngā Pātai Auau mō ngā Kaupapa Whakauru

Anei ētahi pātai auau kei ngā mātua, ngā whānau, te hāpori hoki pea mō te whakauru i ā rātou tamariki ki tētahi kura. Mehemea he pātai anō āu, whakapā atu ki te tari a tō kura mō ngā mōhiohio e pā ana ki tā rātou kaupapa whakauru, ki te tangata whakapā ki Te Tāhuhu o te Mātauranga hei te mutunga o tēnei puka rānei.

He aha ngā motika o taku tamaiti kia whakaurutia ki tētahi kura?

E āhei ana ngā ākonga katoa o Aotearoa ki te whakaurunga utukore ki tētahi kura kāwanatanga i waenganui i te rā whānau tuarima me te tuatahi o Hānuere ā muri i te rā whānau tekau mā iwa.

Ka taea e au te whakauru i tētahi tamaiti ki ngā kura katoa ki tōku rohe?

Hore kau pea. He maha ngā kura kāwanatanga e whai ana i ngā kaupapa whakauru e āwhina ai i te kura ki te whakahaere i tā rātou rārangi kura.

He aha te rerekētanga i waenganui i tētahi kaupapa whakauru me tētahi takiwā?

- Kei roto i tētahi kaupapa whakauru ko tētahi takiwā kāinga, ko te whakaarotau mō ngā whakaurunga nō waho i te takiwā, ā, kei roto hoki pea ko ngā paearu whakauru mēnā kei te whakahaere te kura i ētahi hōtaka motuhake.
- Ko te takiwā kāinga ko tētahi rohenga matawhenua kua āta tautuhia e karapoti ana i te kura. Ko ngā ākonga e noho ana ki roto i tēnei takiwā kāinga e kī taurangitia ana ka whai tūranga rātou i te kura.
- Ko ngā ākonga e noho ana ki waho i te takiwā kāinga o te kura ka taea te tono kia whakaurutia, engari e hāngai ana te whakaurunga ki te wāteatanga mai o tētahi tūranga mā rātou. Mēnā ka nui ake ngā kaitono i ngā wāhi wātea, mā te kura e whakahaere i tētahi hātepe i mua i te whakaurunga e kīia ana he māperetanga (ballot) hei tuku i ngā tūranga e wātea ana.

Ka pēhea taku mōhio mēnā rānei he takiwā kāinga tō tōku kura, he aha rānei te takiwā kāinga mō tōku kura?

Ka kitea ngā kaupapa whakauru katoa o nāianei ki [Rapua tētahi kura](#) kei reira koe e kite i tētahi mahere o tō takiwā kāinga pātata me tētahi whakaaturanga ā-tuhi hoki.

E wātea ana hoki ngā mōhiohio mō ngā kaupapa whakauru ki te pae tukutuku a ia kura, mā te whakapā atu ki te kura kia whai mōhiohio rānei.

He aha te take he kaupapa whakauru tā ētahi kura?

Ko te kaupapa whakauru ko tētahi ara hei ārai i te kōpā ki te kura.

Mā tētahi takiwā kāinga:

- e tuku i ngā ākonga katoa ki te haere ki tētahi kura āhua tata.
- e whakaahei i Te Tāhuhu o te Mātauranga kia tino pai te whakamahi i ngā kura ki te rohe e karapoti ana i te kura.

He aha tā te ture mō ngā kaupapa whakauru?

E kī ana te ture o nāianei me pēnei ngā kaupapa whakauru:

- ina rā ka taea me kaua e aukati i ngā ākonga nui ake i te tokomaha e hiahiatia ana hei ārai i te kōpā;
- me whakaahei i Te Manatū kia tino pai te whakamahi i ngā kōtuitui kura kāwanatanga o nāianei;

- me whakarite ko te kōwhiringa o ngā kaitono mō te whakaurunga ki te kura e kawea ana i runga i te āhua matatika, mārama hoki;
- me tuku i ngā ākongā ki te haere ki tētahi kura āhua tata;
- ina rā ka taea; me kua e aukati i ngā ākongā pātata.

Kei te haere āku tamariki ki tētahi kura e panoni ana i ōna rohenga takiwā kāinga. I tēnei wā kei te noho mātou kei roto i te takiwā, engari kāore e pēnei ina panoni te takiwā. Ka taea e āku tamariki te haere tonu ki te kura?

Āe. Ina panoni tētahi takiwā kāinga, ka taea e ngā ākongā kua whakaurua kētia te haere tonu ki taua kura.

Ko ētahi kura *pea* ka whakahaere hoki i ngā whakaritenga whakawhitinga mā ngā whānau e pāngia ana e ngā panoni takiwā. Ko te tikanga o tēnei, i ētahi āhuatanga, ka taea e ērā atu tamariki nō tōna anō whānau whāiti e noho ana ki waho o te takiwā, te whakauru ki taua kura kotahi. E mōhiotia whānuitia ana tēnei hei 'grandparenting'.

Mā te Tāhuhu e whakatau mēnā rānei e tika ana tētahi whakaritenga whakawhitinga mō tētahi/ētahi takiwā kāinga kua panonitia.

He aha te grandparenting, te whakaritenga whakawhitinga rānei?

Ehara te whakaritenga whakawhitinga i te tika i ngā wā katoa, ā, kāore i te whakamahia aunoatia.

Ina tū ana tētahi whakaritenga whakawhitinga, ka taea e ērā atu tamariki nō tōna whānau whāiti he iti iho te pakeke te whakauru ki te kura kei reira kē tētahi tamaiti pakeke ake nō tōna whānau whāiti, ā, ka tukuna ki ngā whānau te mōhiotanga ū mō tā rātou māraurau whakaurunga. Ka arohia ēnei ākongā ānō nei nō roto i te takiwā, ā, kei a rātou te āheinga ōrite ki te whakauru ānō nei e noho ana ki roto i te takiwā kāinga.

Kāore ngā whakaritenga whakawhitinga i te hāngai ki te katoa. Me tutuki ngā paearu e whai ake nei:

(1) Kei te noho te ākongā hou e whakauru ana kei waho i te takiwā kāinga o te kura (ā, kei roto i te takiwā kāinga o mua mēnā he takiwā kua panonitia); ā,

(2) He tamaiti anō nō taua whānau whāiti tō te ākongā hou e whakauru ana kua whakaurua kētia ki te kura, ā, kua whakaurua kētia ia i te wā i whakatinanatia te kaupapa whakauru.

Ka tonu pea te kura i te taunakitanga hei whakatūturu i ō mōhiotia i mua i te whakauru i tētahi ākongā hou ki raro i te whakaritenga whakawhitinga.

Mehemea kei te noho tāku tamaiti ki rō takiwā mō tētahi kura, me mātua haere ia ki taua kura?

Kāo. Heoi anō, mā te kura e kī taurangi tētahi tūranga mā tō tamaiti ki taua kura.

Mehemea kei tētahi tiriti kotahi i waho o te takiwā au e noho ana, ka taea tonu e au te haere ki taua kura?

Kāo. Ki te kore koe e noho ana ki roto tonu i te takiwā kāinga tautuhi o te kura, kāore e taea e koe te haere aunoa ki taua kura. Ka taea e koe te whakauru i tāu tamaiti hei ākongā nō waho o te takiwā mā te whakamahi i te hātepe māperetanga a te kura, mehemea e hāngai ana.

Ka pēhea mēnā kei te noho au ki waho o te takiwā kāinga?

Ko tētahi kura whai kaupapa whakauru ka whai wāhi pea ki te whakauru i ngā ākongā nō waho o tō rātou takiwā kāinga.

- Mehemea ka pēnei me mātua pānui atu e te kura te wāteatanga mai o ngā tūranga me te hātepe tonu (tae atu ki ngā rā), i te nuinga o te wā ki tā rātou pae tukutuku. Kātahi ka taea e ngā ākongā nō waho atu i te takiwā te tonu ki te whakaurunga.

- Mehemea he nui ake ngā kaitono i ngā tūranga e wātea ana, ka whakatūria tētahi māperetanga. Ka māperetia ngā tono mō te whakaurunga e ai ki te raupapa whakaarotau e whai ake nei:
 - ngā ākongā e whakaaetia ana mō te whakaurunga ki tētahi hōtaka motuhake e whakahaeretia ana e te kura;
 - ngā tamariki nō te whānau whāiti o tētahi ākongā o nāiane; i;
 - ngā tamariki nō taua whānau whāiti o tētahi ākongā o mua;
 - ngā tamariki a ngā ākongā o mua o te kura;
 - ngā tamariki a ngā kaimahi a te poari, a ngā mema o te poari hoki;
 - ērā atu ākongā katoa.

Ka ahatia mēnā kāore au e angitu ai ki te māpere?

Ka tukuna koe ki tētahi rārangi tatari, ā, mā te kura e whakamōhio atu ki a koe kei hea koe i te rārangi tatari.

Ka pēhea tō tautuhi i te noho ki te 'takiwā kāinga'?

Mehemea kei roto tō wāhi noho noho noa i te takiwā kāinga tautuhi o te kura, ka wātea koe ki te tono i te whakaurunga.

- Ka hiahia pea te kura ki te whakatūturutanga o te noho, hei tauira, tētahi whakaaetanga rīhi, tētahi tiwhikete taitara, ngā pire whai wāhitau rānei.
- Ki te kitea e te kura kua tuku koe i ngā mōhiohio parau, ka taea e te kura te whakanau ki te whakauru i te ākongā, te whakakore rānei i te whakaurunga.

He aha ka taea e au mehemea ka kī mai tētahi kura ki ahau kāore e taea e ia te whakauru i tāku tamaiti?

Tuatahi, tirohia mēnā rānei he kaupapa whakauru tā te kura.

- *Ki te kore* he kaupapa whakauru tā te kura me whakaae te kura ki ngā whakaurunga katoa. Mehemea ka whakakāhore te kura i tō tono, tonoa rātou ki te tuku ā-tuhi i tā rātou whakatau tahi ki ngā taipitopito e hāngai ana. Kātahi ka taea e koe te whakapā atu ki te tari tata rawa a Te Tāhuhu o te Mātauranga kia whai āwhina.
- Mehemea he kaupapa whakauru tā te kura, tirohia mēnā rānei kei te noho koe ki te takiwā kāinga. Ka kitea e koe tētahi tārua o te kaupapa ki te kura, torohia rānei ki [Rapua tētahi Kura](#). Mehemea kāore koe i te noho ki te takiwā kāinga a te kura, kei konā tētahi atu kura e āhua tata ana ki tō kāinga e āhei ana tō tamaiti te haere ki taua kura.

Ka nuku mai āku mokopuna/irāmutu/whānau ki te noho tahi ki ahau, ka taea e rātou te haere ki te kura tata ki ahau?

Ki te kore he takiwā kāinga tō tō kura, ka taea e rātou te haere ki te kura karekau he raru.

Mehemea he takiwā kāinga tō tō kura pātata, ā, kei te noho koe ki roto i taua takiwā, me tuku taunakitanga koe ki te kura kei a koe te **kawenga tiaki matua** mō tēnā tamaiti, ā, kei te noho kōrua tahi ki te takiwā.

Kei te haere tāku tamaiti ki tētahi kura whai takiwā, ināiane me hūnuku au ki tētahi wāhitau hou kāore i te takiwā o taua kura. Me aha ahau?

Mehemea *kua timata kē* tō tamaiti ki te kura, me whakamōhio koe ki te kura me hūnuku koe.

- I te nuinga o ngā kēhi kāore he raru ka ahu mai i tērā. Heoi anō, ki te whakapono te kura kua whakamahi koe i tētahi wāhitau taupua kia āta whiwhi koe i te āheinga ki te kura, ka whakatau pea te Poari ki te arotake i te whakaurunga.

Mehemea *kāore anō kia timata* tō tamaiti ki te kura, ā, kua hūnuku koe ki waho i te takiwā, ka whai whakaarotia tō tamaiti nō waho ia i te takiwā o taua kura. Ka whai whakaarotia ia nō roto i te takiwā mō te kura pātata ki tō wāhitau hou.

He rerekē ngā āhuatanga ki tētahi Kura Kaupapa Māori, ki tētahi kura tāuke kāwanatanga, ki tētahi kura motuhake kua tautapaina rānei?

Kei ēnei momo kura pea te mana hei whakahaere i ngā kaupapa whakauru mehemea e tatari ana rātou kia whiwhi i ngā kaitono mō te kura nui ake i ngā tūranga e wātea ana.

Ehara i te mea me whai ngā kaupapa whakauru ki ēnei kura i tētahi takiwā kāinga, te whakarato rānei i tētahi māpere.

- Ko tētahi *Kura Kaupapa Māori* ko tētahi kura kāwanatanga kei reira e tukuna ana te whakaakoranga ki te reo Māori, ā, kei te whakaatu ō te kura whāinga, take, paetae hoki i te kaupapa o Te Aho Matua. Ka taea e ngā Kura Kaupapa Māori te whakawhāiti i ngā whakaurunga ki ngā tamariki a ngā mātua e whakaae ana ki ō te kura whāinga, take, paetae hoki.
- Ko tētahi *kura tāuke kāwanatanga* ko tētahi kura whai āhuatanga motuhake (hei taura, nō tētahi hāhi, kaupapa rānei), kua whakaurua ki te pūnaha kāwanatanga. Kei ia kura tāuke tētahi tau rārangi mōrahi e kore e taea te neke atu. Me whāngai tētahi kura tāuke ki ngā ākonga e tutuki ana i ōna here āhuatanga motuhake (ngā ākonga mariu). Mehemea he tūranga e toe tonu ana, kātahi ka taea e te kura te whakauru i tētahi tau paku o ngā ākonga kāore i te tutuki i ngā here āhuatanga motuhake (ngā ākonga kore-mariu).
- Ko tētahi *kura motuhake kua tautapaina* ko tētahi kura kāwanatanga whai āhuatanga motuhake (engari he rerekē i ngā kura tāuke me ngā kura kaupapa Māori). Ka taea e ēnei kura te whakawhāiti i ngā whakaurunga ki ngā tamariki a ngā mātua e whakaae ana ki ō te kura whāinga, take, paetae hoki.

Ka pēhea taku whakapā atu ki Te Tāhuhu o te Mātauranga?

He pātai tonu tāu kāore anō kia whakautua?

Īmēra mai ki a mātou ki: canterbury.enrolmentschemes@education.govt.nz